

opusdei.org

Які це справи милосердя?

Папа Франциск проголосив Ювілейний Рік милосердя і закликав протягом цього року чинити справи милосердя. Але які вони?

21.09.2016

Ми постійно маємо потребу споглядати таємницю милосердя. Воно є джерелом радості, спокою та миру. Воно є умовою нашого спасіння. Милосердя – це слово, яке об'являє таємницю Пресвятої Трійці. Милосердя – це остаточний

і найвищий акт, яким Бог виходить нам назустріч.

Милосердя – це фундаментальний закон, що перебуває в серці кожної людини, коли вона щирим поглядом дивиться на брата, якого зустрічає на життєвій дорозі.

Милосердя – це шлях, який єднає Бога і людину, бо відкриває серце на надію, на те, що хтось полюбив нас назавжди, незважаючи на наше обмеження через гріх (Папа Франциск. Булла «*Misericordiae Vultus*»).

1. Що означає «справи милосердя»?

Справи милосердя є справами практичної любові, завдяки яким ми йдемо на допомогу ближньому в його тілесних і духовних потребах. Навчати, радити, втішати, підтримувати в дусі – це справи милосердя для душі так само, як і прощати й виявляти

терпіння. Справи милосердя для тіла полягають насамперед у тому, щоб нагодувати голодних, прийняти безпритульного, дати одяг роздягнутому, відвідати хворого і в'язня, поховати померлих. Серед цих учинків милостиня, дана вбогому, є одним із головних свідчень братерської любові; це виконання справедливості, яке подобається Богові (Катехизис Католицької Церкви, 2447).

Споглядаючи таємницю

Я маю палке бажання того, щоб під час Ювілею християнський народ замислився над тілесними й духовними справами милосердя. Це буде нагода збудити часто приспані щодо бідності наші сумління, – щоб дедалі більше входити в серце Євангелія, де бідні є

упривілейованими адресатами Божого милосердя.

Проповідь Ісуса являє нам ці справи милосердя, щоб ми могли зрозуміти, чи живемо, як Його учні. Знову відкріймо для себе вчинки милосердя щодо тіла: нагодувати голодного, напоїти спраглого, одягнути роздягненого, прийняти в дім подорожнього, недужому послужити, ув'язненого відвідати, померлого поховати. І не забудьмо про справи милосердя для душі: грішника навернути, того, хто не знає, навчити, в сумніві порадити, засмученого потішити, кривду терпеливо зносити, образу прощати всім серцем, за живих та померлих молитися (Папа Франциск. Булла «*Misericordiae Vultus*»).

Милосердя не є звичайним співчуттям до чужого горя. Воно є

повнотою любові, яка в свою чергу провадить до повноти справедливості. Милосердя означає мати живе серце; серце, яке відгукується з любов'ю – щедрою, палкою і жертовною. Послухайте, як оспівує святий Павло цю чесноту: «Любов – довготерпелива, любов – лагідна, вона не заздрить, любов не чваниться, не надимається, не бешкетує, не шукає свого, не поривається до гніву, не задумує зла; не тішиться, коли хтось чинить кривду, радіє правдою; все зносить, в усе вірить, на все надіється, все перетерпить» (Святий Хосемарія. *«Друзі Бога»*, 232).

Ти не можеш думати про інших так, ніби вони є одиницями чи сходинками, які служать для твого підйому; або як про масу, що може бути піднесеною чи приниженою, прославленою чи зневаженою

залежно від обставин. Перш за все думай про інших як про тих, хто знаходяться поруч із тобою, як про тих, ким вони насправді є, – дітьми Бога, котрі осягають усю гідність цього прекрасного титулу. Ми маємо себе поводити як діти Бога з дітьми Бога, наша любов має бути жертвною, щоденною, сповненою розуміння, мовчазної жертви, невидимої самовіддачі. У цьому полягає *bonus odor Christi*, яке змушувало казати інших, тих, які жили близько наших перших братів у вірі: «Дивіться, як вони люблять одне одного!» (Святий Хосемарія. «Христос проходить поруч», 36).

2. Які це справи милосердя?

Існує чотирнадцять справ милосердя: сім для тіла і сім для душі.

Сім справ тілесного милосердя:

1. Голодного нагодувати.
2. Спраглого напоїти.
3. Роздягненого одягнути.
4. Подорожнього в дім прийняти.
5. Недужому послужити.
6. В'язня відвідати.
7. Померлого поховати.

Сім справ духовного милосердя:

1. Грішника навернути.
2. Ненавченого навчити.
3. У сумніві порадити.
4. Засмученого потішити.
5. Кривду терпеливо зносити.
6. Образу від серця прощати.
7. За живих і померлих молитися.

Тілесні справи милосердя виокремлено було передусім з опису Ісусом Христом Страшного Суда.

Перелік справ духовного милосердя Церква запозичила з інших текстів Біблії, а також із поведінки і вчення самого Христа: пробачення, братерське настановлення, потішання, співстраждання тощо.

3. Як впливають справи милосердя на тих, хто їх виконує?

Той, хто чинить справи милосердя, отримує благодать. В Євангелії від Луки Ісус каже: «Давайте – і дасться вам». Таким чином, роблячи справи милосердя, ми виконуємо Волю Божу, даємо щось від себе іншим, а Господь у свою чергу обіцяє дати нам те, чого ми потребуємо.

З іншого боку, благодійність також є шляхом очищення, уникнення кари, яка має слід у нашій душі від вчиненого гріха. І ця благодійність, звичайно ж, є також справами милосердя. «Блаженні милосердні, бо вони зазнають милосердя» (Мт 5,7). Милосердя є одним із блаженств.

Крім того, справи милосердя допомагають нам просуватися нашим шляхом до Неба, тому що роблять нас подібними до Ісуса, який залишив нам приклад того, як ми маємо ставитися до ближніх. Святий Матей наводить нам наступні слова Христа: «Збирайте собі скарби на небі, де ні міль, ані хробацтво не нівечить і де злодії не пробивають стін і не викрадають. Бо де твій скарб, там буде і твоє серце». Наслідуючи вчення Господа, обмінюємо блага земні на вічні, які насправді є цінними.

Споглядаючи таємницю

Спочатку думай про інших. І так пройдеш по землі, з помилками – вони є неминучі, – але залишаючи слід добра.

І коли настане година смерті, яка неодмінно настане, ти приймеш її з радістю, як Христос, тому що разом із Ним воскреснеш, аби отримати нагороду Його Любові (Святий Хосемарія. *«Хресна дорога»*, 14).

Пізнати Ісуса означає зрозуміти, що наше життя набуває сенсу лише тоді, коли ми віддаємо його іншим. Християнин не може зосереджуватися лише на власних проблемах, адже він має жити в намірі Вселенської Церкви, з думкою про спасіння всіх душ (Святий Хосемарія. *«Христос проходить поруч»*, 145).

Віддати життя заради інших.
Тільки так можемо жити життям
Ісуса Христа і становити одну
частку з Ним (Святий Хосемарія.
«Хресна дорога», 14).

Справи милосердя (коротке пояснення)

Святий Матей розповідає нам
історію Страшного Суда (Мт 25,
31-46): «Як же прийде Син
Чоловічий у своїй славі, й ангели
всі з ним, тоді він сяде на престолі
своєї слави. І зберуться перед ним
усі народи, і він відлучить їх
одних від одних, як пастух
відлучує овець від козлів; і
поставить овець праворуч себе, а
козлів ліворуч. Тоді цар скаже
тим, що праворуч нього: Прийдіть,
благословенні Отця мого, візьміть
у спадщину Царство, що було
приготоване вам від створення
світу. Бо я голодував, і ви дали
мені їсти; мав спрагу, і ви мене

напоїли; чужинцем був, і ви мене прийняли; нагий, і ви мене одягли; хворий, і ви навідались до мене; у тюрмі був, і ви прийшли до мене. Тоді озвуться праведні до нього: Господи, коли ми бачили тебе голодним і нагодували, спрагненим і напоїли? Коли ми бачили тебе чужинцем і прийняли, або нагим і одягнули? Коли ми бачили тебе недужим чи в тюрмі й прийшли до тебе? А цар, відповідаючи їм, скаже: Істинно кажу вам: усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших – ви мені зробили. Тоді скаже й тим, що ліворуч: Ідіть від мене геть, прокляті, в вогонь вічний, приготований дияволові й ангелам його; бо голодував я, і ви не дали мені їсти; мав спрагу, і ви мене не напоїли; був чужинцем, і ви мене не прийняли; нагим, і ви мене не одягнули; недужим і в тюрмі, і не навідались до мене. Тоді озвуться і ті, кажучи: Господи,

коли ми бачили тебе голодним або спраглим, чужинцем або нагим, недужим або в тюрмі, і тобі не послужили? А він відповість їм: Істинно кажу вам: те, чого ви не зробили одному з моїх братів найменших – мені також ви того не зробили. І підуть ті на вічну кару, а праведники – на життя вічне».

1. Нагодувати голодного і

2. Напоїти спраглого

Ці два перших вчинки доповнюють одне одного і стосуються допомоги, яку ми повинні надавати в їжі та інших потребах тим, у кого не вистачає необхідного на кожен день.

Ісус нам радить і так написано в Євангелії: «Він відповів їм: “Хто має дві одежі, нехай дасть тому, що не має. А хто має харч, нехай так само зробить”». (Лк 3, 11).

3. Прийняти в дім подорожнього

У давні часи прийняти в дім подорожнього було питанням життя чи смерті через складність та ризик переїздів. Сьогодні усе інакше. Але попри це, нам належить прийняти в дім подорожнього не лише з дружньої чи родинної люб'язності, але з реальної потреби.

4. Одягнути роздягнутого

Цю справу милосердя спрямовано на забезпечення ще однієї необхідності – одягу. Часто нам полегшують це завдання збирання одягу, які тривають при парафіях чи інших центрах. Коли ми віддаємо одяг, добре було б думати не лише про те, що ми можемо віддати з того, що маємо в надлишку або що вже нам не згодиться, але також про те, чи можемо віддати з того, що є для нас важливим.

Лист Якова заохочує нас бути щедрими: «Коли брат або сестра будуть нагі й позбавлені засобів щоденного прожитку, і хто-небудь з вас до них скаже: «Йдіть собі з миром, грійтеся та годуйтеся», і не дасть їм потрібного для тіла, то що це допоможе?» (Як 2, 15-16).

5. Відвідати хворого

Йдеться про справжнє піклування про хворих та людей похилого віку, щоб допомагати їм фізично і вміти духовно супроводжувати їх.

Найкращим прикладом у Святому Письмі постає притча про доброго самарянина, який залікував рани чоловікові, і коли не міг більше турбуватися про нього, доручив піклування іншому господареві в заїзді, якому заплатив (Лк 10, 30-37).

6. Відвідати ув'язненого

Відвідування ув'язнених полягає в наданні їм не лише матеріальної допомоги, але й духовної, яка допоможе їм бути кращими, змінитися, навчитися працювати, що може стати їм у пригоді, коли відбудуть строк, призначений правосуддям.

Це означає також врятувати невинних і викрадених. У давнину християни платили за звільнення рабів або обмінювали невинних в'язнів.

7. Поховати померлих

Христос не мав місця, де бути похованим. Один товариш, Йосип Ариматейський, віддав йому свою гробницю. І, крім цього, він мав відвагу з'явитися перед Пілатом з проханням забрати тіло Ісуса. Також Нікодим допоміг поховати тіло Ісуса (Ів 19, 38-42).

Ховати померлих, здавалося б, є зайвою заповіддю, адже й без цього всіх людей ховають. Проте під час війни це може бути вимогливим наказом. Чому надати достойне поховання людському тілу є настільки важливим? Тому що в людському тілі живе Дух Святий. Ми є «храмом Духа Святого» (2 Кор 6, 19).

Споглядаючи таємницю

Якщо ми бажаємо допомогти іншим, ми повинні любити їх, наполягаю, любов'ю, повною розуміння й самовіддачі, почуття та добровільного смирення. Тільки так ми зрозуміємо, чому Господь вирішив підсумувати весь Закон у подвійній заповіді, що насправді являє собою лише одну заповідь: любов до Бога є любов'ю до ближнього, любов'ю від усього серця.

Можливо, ви думаєте, що подекуди християни (не будь-які християни, а ми з тобою) забувають про виконання цього обов'язку. Можливо, вам спливає на пам'ять стільки несправедливості, якої ми не запобігли, порушень, які не були усунуті, ситуації дискримінації, які передаються з покоління в покоління без змін, не викорінюючись.

Я не можу й не бачу підстав пропонувати вам форму вирішення всіх цих проблем. Однак моїм обов'язком є нагадати вам, про що каже Святе Письмо. Розмірковуюйте над сценою зі Страшного Суда, яку описує сам Ісус: «Ідіть від мене геть, прокляті, в вогонь вічний, приготований дияволіві й ангелам його; бо голодував я, і ви не дали мені їсти; мав спрагу, і ви мене не напоїли; був чужинцем, і ви мене не

прийняли; нагим, і ви мене не одягнули; недужим і в тюрмі, і не навідались до мене».

Людина або суспільство, які не реагують на страждання чи несправедливість, які не роблять ніяких зусиль, щоб полегшити або допомогти уникнути їх, – не є людьми чи суспільством любові Серця Христа. Християни завжди мають зберігати повну свободу в з'ясуванні та вирішенні різноманітних проблем (адже плюралізм виявляється тут логічним), проте це повинно збігатися зі служінням людству. В іншому випадку їхнє християнство не буде християнством Слова і Життя Ісуса, а залишиться тільки маскою, обманом перед Богом і людьми (Святий Хосемарія. *«Христос проходить поруч»*, 167).

Дякую, мій Ісусе! Адже Ти захотів стати досконалою Людиною із Серцем, котре любить аж до смерті і страждає, котре сповнюється радістю і болем, котре переймається людськими шляхами і вказує нам на той, що веде до Неба, котре героїчно виконує обов'язок і керується милосердям, котре турбується про бідних і багатих, піклується про грішників і праведників...

– Дякую, мій Ісусе, даруй мені серце, подібне до твого (Святий Хосемарія. «Борозна», 813).

Любов надає сенсу жертві. Кожна мати добре знає, що означає жертвувати собою заради дітей: вона є не для того, щоб дати їм декілька годин свого вільного часу, але – щоб віддати заради їхнього блага все своє життя. Жити з думкою про інших, використовувати речі таким

чином, щоб було що запропонувати іншим: все це є виявом бідності й гарантує ефективне самовідречення (Святий Хосемарія. «Бесіди», 111).

Справи духовного милосердя (коротке пояснення)

1. Навчити того, хто не знає

Полягає у тому, аби дати комусь певні знання, також релігійного характеру. Таке навчання може бути в усній або письмовій формі, через будь-які засоби комунікації. Як говорить книга Даниїла: «і ті, що навернуть багатьох до справедливости, неначе зорі, повіки, назавжди» (Дан 12, 3).

2. Дати гарний приклад тому, хто потребує

Одним із дарів Духа Святого є дар поради. Тому той, хто хоче дати гарний приклад, перш за все має

перебувати в єдності з Богом, адже тут ідеться не про висловлення власної думки, а про необхідну пораду тому, хто потребує керівництва.

3. Виправити того, хто помиляється

Ця справа милосердя стосується насамперед допомоги ближньому відмовитися від гріха. Іншими словами це називається виправити грішника.

Братське виправлення пояснюється самим Ісусом в Євангелії від Матея: «А коли брат твій завинить супроти тебе, піди й докори йому віч-на-віч. Коли послухає тебе, ти придбав брата твого» (Мт 18, 15-17). Ми повинні виправляти нашого ближнього з мужністю і смиренням. Часто нам видається складним таке наставлення. У ці моменти можемо згадати, що каже апостол

Яків наприкінці свого листа:
«хтось із вас відступить від правди і коли хтось його наверне, хай знає, що той, хто навернув грішника з хибної його дороги, спасе його душу від смерти і силу гріхів покриє» (Як 5, 20).

4.Пробачати

У молитві «Отче Наш» говоримо:
«І прости нам гріхи наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим». Водночас Господь пояснює: «Коли ви прощатимете людям їхні провини, то й Отець ваш небесний простить вам. А коли ви не будете прощати людям, то й Отець ваш небесний не простить вам провин ваших» (Мт 6, 14-15).

Пробачати провини означає побороти бажання помсти і образи. Означає люб'язно поводитися з тим, хто нас образив.

Найкращий приклад пробачення в Старому Заповіті – Йосип, котрий пробачив своїм братам, які спочатку намагалися його вбити, а потім продали. «Але ви тепер не завдавайте собі жалю і не ятріть себе, що продали мене сюди: на те бо, щоб зберегти вас при житті, Бог послав мене перед вами» (Бут 45, 5).

Більшим є прощення Христа на хресті, який вчить нас пробачати все і завжди: «Отче, відпусти їм, не знають бо, що роблять» (Лк 23, 34).

5. Утішити засмученого

Ще однією справою духовного милосердя є втішання засмученого, того, хто переживає якесь страждання. Часто це виявляється в добрій пораді, яка допомагає пережити ситуацію болю чи смутку. Супроводжувати, бути поряд з нашими братами завжди, але особливо у важку

хвилину означає втілювати в життя поведінку Ісуса, виявляти милосердя до ближніх у їхньому горі. Такий приклад нам наводить Євангеліє від Луки, в якому йдеться про воскресіння сина вдови Наїмської: «Коли ж вони наблизились до міської брами, якраз виносили мертвого сина, єдиного в матері своєї, що була вдовою; і було з нею досить людей з міста. Побачивши її, Господь зглянувся над нею і сказав до неї: “Не плач”. І приступивши, доторкнувся до мар, і ті, що несли, зупинились. Тоді Ісус сказав: “Юначе, кажу тобі, встань!” І мертвий підвівся і почав говорити. І він віддав його матері».

6. Терпеливо зносити недоліки інших

Терпеливість щодо недоліків інших є чеснотою і однією зі справ

милосердя. Однак, існує гарна порада: якщо терпіння цих вад призводить до більшої шкоди, то дуже лагідно і з любов'ю потрібно виправляти.

7. Молитва за живих і померлих

Святий Павло радить нам молитися за всіх без винятку, також за керівників та всіх тих, хто має владу, адже: «Він хоче, щоб усі люди спаслися і прийшли до розуміння правди» (1 Тим 2, 2-4).

Померлі, які зараз перебувають у Чистилищі залежать від наших молитов. І доброю справою є молитися за них, щоб вони звільнилися від свого гріха (2 Мак. 12, 46).

Папа Франциск просить усіх християн і людей доброї волі в особливий спосіб молитися за переслідуваних християн. Зробімо іспит совісті, щоб перевірити, як

ми втілюємо на практиці це бажання Папи, щоб наші брати у вірі могли відчувти втіху нашої молитви.

Споглядаючи таємницю

Ми маємо відкрити очі, навчитися дивитися навкруги і впізнавати ті заклики, якими Бог звертається до нас через людей, що нас оточують. Ми не можемо жити, повернувшись спиною до людей, будучи замкненими в нашому маленькому світі. Адже не так жив Ісус. Євангеліє часто нагадує нам про милосердя, про здатність брати участь у чужому горі та потребах інших: Ісус змилювався над вдовою з Наїма, плаче через смерть Лазаря, переймається юрбами людей, що йдуть за ним, не маючи їжі, виявляє милосердя передусім до грішників, тих, які проходять дорогами цього світу, не пізнавши світла Христа:

«Вийшовши, Ісус побачив силу народу – і змилювався над ними, були бо вони, немов вівці, що пастуха не мають. І він навчав їх чимало».

Коли ми справді є дітьми Марії, то розуміємо таку поведінку Господа, – так наше серце стає більшим і вся наша сутність є милосердною. Нам болить страждання, недоліки, помилки, самотність, смуток, біль наших братів. Ми відчуваємо необхідність допомогти їм у їхніх потребах і розповісти їм про Бога, щоб вони навчилися спілкуватися з Ним, як діти, і змогли пізнати материнську ніжність Марії (Святий Хосемарія. *«Христос проходить поруч»*, 146).

Нехай наше життя супроводжує життя інших, щоб ніхто не почувався самотнім. Наша любов має бути любов'ю теплою і

людяною (Святий Хосемарія.
«Христос проходить поруч», 36).

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
uk-ua/article/iaki-tse-spravi-miloserdia/](https://opusdei.org/uk-ua/article/iaki-tse-spravi-miloserdia/)
(18.03.2026)